

PBL som lærings- og arbeidsform i helsearbeiderfaget

Delta, 11. April 2019

Mentimeter

Med PBL forstår jeg....

Spørsmål til salen

Jeg bruker fast PBL som læringsform i løpet av skoleåret

JA

NEI

Hensikt

- Reformen i skolen har hatt til hensikt å utvikle og reformere pedagogikken vekk fra den formidlingspregede lærerrollen?
- Et oppgjør mot den implisitte og tause antakelsen om at læring er et resultat av lærerens aktivitet (Handal og Lauvås 1990)

Historie og bakgrunn

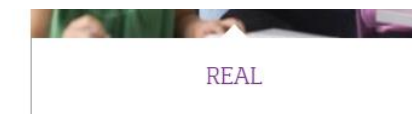
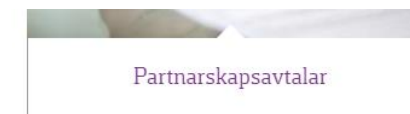
- Dewey 5 trinn for problemløsning
- Startet i Canada på 60-tallet, McMaster University medisinerstudenter
- Medisinerutdanning har vært et lokomotiv for PBL ved flere utdanningssteder, også i Oslo og Trondheim
- I Norge full blomst i videregående skole etter R94, PBL og prosjektarbeid.
- I dag fortsatt svært aktuelt og fortsatt i bruk. (Blant annet brukes det på helsearbeiderfag i Oppland og Hedmark)
- Howard S Barrows har vært sentral i utviklingen av PBL

PBL – en metode?

- Mer enn en undervisningsmetode basert på case og gruppearbeid
- Egedius (1991) – et pedagogisk konsept
- Et didaktisk konsept til grunnlag for både planlegging, gjennomføring, vurdering og kritisk analyse av undervisning og læring (Pettersen, 2017)
- Har til hensikt å utvikle elevers ferdigheter og evner til analyse, problemløsning og refleksjon

PBL = pedagogisk entreprenørskap

- <http://pedent.no/> (NB, siden flyttes i disse dager)

Problembasert læring bygger på 3 elementer

1. Gruppearbeid
2. Problemløsning
3. Elevstyrt læring

Et skoleår med PBL som gjennomgående læringsform

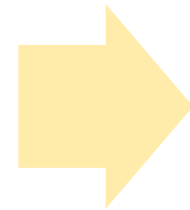
- Fag: Helhetlig sykepleie/grunnleggende sykepleie
- Programfag – sammensmeltet
- Temabasert
- Hvert tema ca 2 uker, men må vurderes

12 tema

Årsplan etter tema, PBL

Oktober
Sykepleie til
pasient/bruker
med osteoporose
og lårhalsbrudd

November
Sykepleie til
pasient/bruker
med KOLS

November
Sykepleie til
pasient/bruker med
cancer coli og
stomi

Årsplan etter tema, PBL

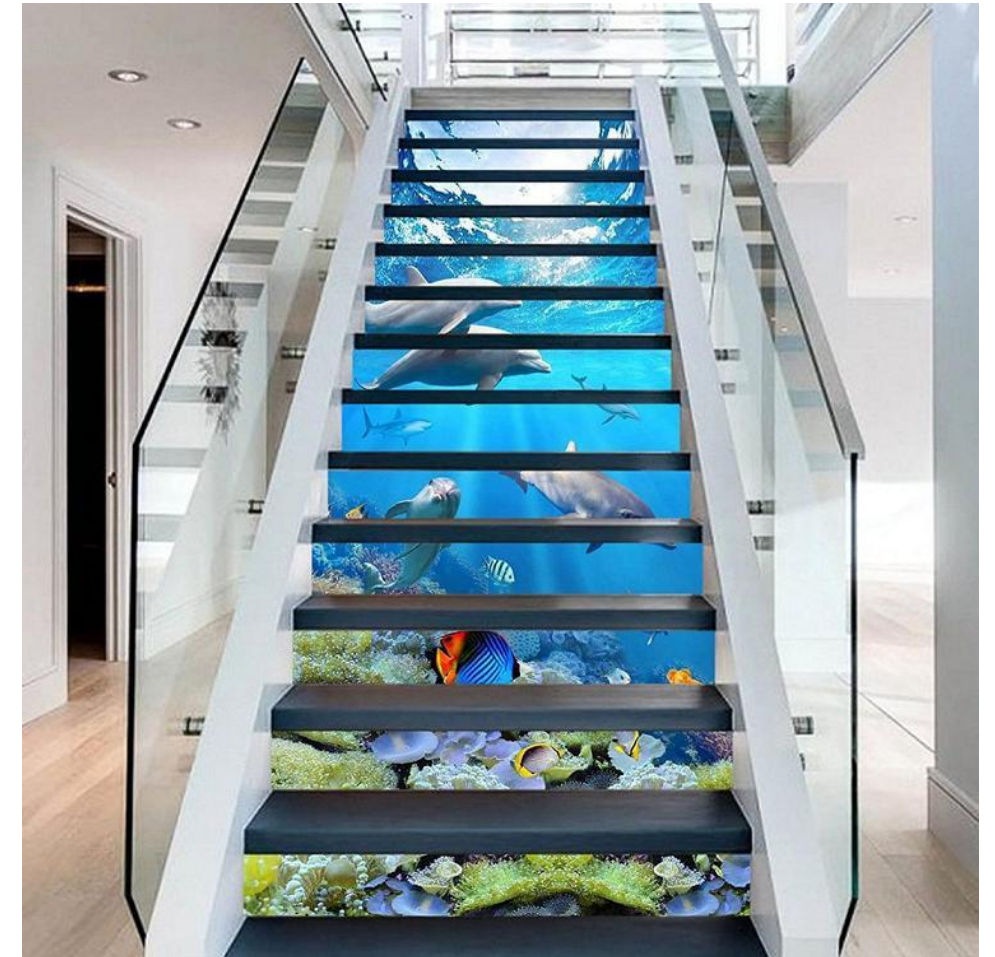
Årsplan etter tema, PBL

Juni

- Eksamen etter samme læringsform
- Eksamen foregår over 3 dager
- Ikke behov for prøveeksamen ettersom det foregår gjennom hele året

Hvordan går vi fram trinn for trinn?

Først: Lærereens forberedelser

Lage grupper

- 3-5 elever pr gruppe er hensiktsmessig
- Rullere hele året
- Alle gruppesammensetninger kan bli suksess eller konflikt, eller begge deler

Gruppene kan organisere seg

- Leder
- Sekretær

Alles ansvar

- Være "rause"
- Dele, hjelpe hverandre
- Delta aktivt og komme med ideer
- Lytte
- Stille spørsmål
- Jobbe for et positivt klima
- Støtter alle på gruppa
- Være kreative

Lage case som utgangspunkt

- Reel pasient/bruker-situasjon fra arbeidshverdagen for helsefagarbeidere
- Utgangspunkt i ulike områder fra faget
- Skaper undring og ingen løsninger – men heller overlater til den «kommende helsefagarbeideren» å løse saken

Trinnene i PBL

Grupper +
Case +
7 trinns-modellen
= Elevene er i gang

Trinn 1

Les i gjennom case. Er det ord eller begreper som må forklares? Hva handler case om?

Trinn 2

Les gjennom kompetansemålene i læreplanen og bli enige om hva oppgaven i det store og hele handler om. Hvilke mål kan brukes?

Læreren som veileder

- Legge til rette for at elevene oppdager *selv*
- Stille *gode* spørsmål
 - Hva
 - Hvordan
 - På hvilken måte
- Ikke hvorfor

Trinnene i PBL

Trinn 3

Brainstorming. Alle kommer med tanker som skrives ned. Dette skal være uten struktur, analyse eller vurdering.

Trinn 4

Hva kan brukes av det som er kommet fram?

- Hva stemmer med kompetansemålene?
- Hva kan vi ta bort?
- Hvilke sammenhenger finnes?
- Hva skal vi satse på?

Trinnene i PBL

Trinn 5

I gruppene blir man så enige om følgende:

- Hva kan vi fra før?
- Hva må vi lære oss?

Formuler så egne læringsmål ut fra kompetansemål i læreplanen. Gruppa enes om alle skal bruke like mål, eller om noen i gruppa vil ha andre eller flere mål.

På hvilke måter skal gruppa innhente kunnskap?

Lærereens veiledning

- Stille spørsmål rundt egne læringsmål
 - Hvordan lyder målene til hver enkelt i gruppa?
 - Hvilke ambisjoner har den enkelte med tanke på måloppnåelse?
 - Har alle et mål som omhandler å utføre helhetlig sykepleie?
 - I hvilken grad er arbeidet tverrfaglig?
- Legge til rette for differensiert og tilpasset opplæring ved at elevene selv setter mål som kan mestres, ved veiledning av lærer

Eksempler på læringsmål, helsefremmende arbeid

- Gjøre rede for/forklare/nevne hvilke komplikasjoner Petra Nordnes er utsatt for
- Gjør rede for/forklare/nevne hva UVI er
- Demonstrere grunnleggende og helhetlig sykepleie hos Petra Nordnes
- Gjøre rede for/forklare/gi eksempler på væske og ernæringsbehovet hos Petra Nordnes
- Demonstrere god hygiene for helsefagarbeideren

Eksempler på læringsmål, kommunikasjon og samhandling

- Demonstrere hvordan kommunikasjon kan fremme trygghet og tillit hos Petra Nordnes
- Gjøre rede for/forklare/nevne og demonstrere taushetsplikt

Eksempler på læringsmål, yrkesutøvelse

- Gi eksempler på yrkesgrupper vi som helsefagarbeidere samarbeider med, og forklare betydningen av tverrfaglig samarbeid
- Vise og forklare hva profesjonalitet innebærer
- Beskrive helsefagarbeiderens rolle i arbeidet med å ivareta fysisk og psykisk helse hos pasienter som er immobiliserte

Differensiering – nivå og interesse

- Muligheter til å lage egne læringsmål etter ambisjoner
- Muligheter for å lage mål etter interesse
- Alltid minst ett mål som er rettet mot *å utføre grunnleggende sykepleie (helhetlig)*
- Veiledning fra lærer
 - Hva vil du lære?
 - Hvilke mål vil du sette deg?
 - Hvilken måloppnåelse vil du jobbe for?

Snakk med naboen

Hvordan kan elevene jeg møter i hverdagen lage og jobbe ut fra egne mål for arbeidet?

Trinn 6

Hver enkelt innhenter kunnskap.

Hver og en lærer seg det som er nødvendig for å nå læringsmålene om kunnskap. Her kan kreativiteten komme fram.

Samtidig settes kunnskap sammen ved praktisk arbeid ved at gruppene forbereder og jobber sammen på praksisrommet.

Det leveres et *kortfattet* skriftlig produkt med egne læringsmål, plan for rollespill og egenrefleksjon over arbeidet

Lærereens veiledning

Lærer veileder tett når gruppene jobber sammen om rollespill. Her går lærer inn i den konkrete yrkesnære situasjonen og stiller spørsmål rundt helheten i rollespillet

Lærer spør for eks:

- På hvilken måte har pasienten fått ivaretatt ernæringsbehov?
- På hvilken måte har helsefagarbeider tilfredsstillende hygiene?
- Ergonomi?
- Kommunikasjon?
- Etc

Trinn 7, redegjørelse i grupper

Gruppen møtes og deler det de har lært i en fagsamtale sammen med lærer(e). Dette foregår rundt et bord i en dannet samtale. Gruppa har gjerne laget et rollespill eller annen form for framlegg. Har de enkelte i gruppa nådd læringsmålene? Vi reflekterer over hvordan vi har gått fram for å lære, vi kan evt. jobbe videre med nye problemstillinger. Vurdering for læring. Kan være både med og uten karakter

Tidsplan for redegjørelse

HVA	TID
Rollespill	10-15 (20) minutter
Muntlig redegjørelse og refleksjon i gruppe	40 minutter
Samtaler individuelt	Ca 5-10 minutter pr elev
Totalt	Ca 1, 5 time pr gruppe

Praktisk på trinn 7

- Refleksjon over rollespill og hvordan dette gikk
- Hver enkelt tar utgangspunkt i de egne læringsmålene og deler hva de har lært
- Gruppa reflekterer over samarbeidet, hva var bra og hva kan bli bedre?
- Lærer styrer ordet/tiden og stiller spørsmål
- Individuelle samtaler hvor lærer/elev sammen vurderer måloppnåelse ut fra egne læringsmål og evt fastsetter karakter. Elevene vurderer seg selv først og blir kjent med og får et eierskap til egne kompetansemål og egen læring

Hva vurderes?

- *Underveis* – en kontinuerlig underveisvurdering
- *Tilslutt* ut fra vurderingskriterier
 - I hvilken grad eleven har nådd sine *egne læringsmål* etter taksonomi?
 - I hvilken grad hver enkelt på gruppa har samarbeidet ved å *dele*, ville de andre *vel*, *støtte* og *oppmuntre* hverandre og evt løse opp i konflikter/uenigheter
 - I hvilken grad rollespill har ivaretatt *helhetlig grunnleggende sykepleie*
 - I hvilken grad gruppa og hver enkelt har bedt om og tatt i mot *veiledning*

ELEVER SOM IKKE DELTAR.....

- Elever kan vanskelig unnlate å delta i arbeidet over tid
- Fortsette å stille spørsmålene som:
 - Hvordan har du tenkt å jobbe framover? (IKKE: HVORFOR deltok du så lite i dette arbeidet)
 - Hva har du gjort i dag/i denne læringsøkta?
 - Hva er dine mål for denne utdanningen?
 - Hvordan kan du legge en plan for å nå målene?
 - Hvordan tror du de andre på gruppa opplever deg som samarbeidspartner?

Tverrfaglig og helhetlig opplæring

- *«Programfagene utgjør en helhet, og opplæringen skal være tverrfaglig og praksisnær..... Det skal legges til rette for varierte arbeidsoppgaver som kan bidra til å fremme kreativitet og en helhetlig kompetanse som er anvendelig i helse- og omsorgstjenestene»*
- *(Hentet fra formål for læreplan i helsearbeiderfaget Vg2)*

Prinsipper for opplæring

*.....Elevane skal få, men også sjølv kunne **velje oppgåver**, som både **utfordrar** og gir høve til **utforsking, åleine eller saman** med andre. Vurdering og rettleiing skal vere med på å **styrkje motivasjonen** for vidare læring....*

Prinsipper for opplæring

.....Det inneber også *refleksjon over nyvunnen kunnskap og bruk av den i nye situasjonar*. Gode læringsstrategiar fremmar motivasjonen for læring og evna til å løyse vanskelege oppgåver, også i vidare utdanning, arbeid og fritid.

Elevmedverknad inneber *deltaking i avgjerder som gjeld læring*, både for kvar einskild og for gruppa. I eit inkluderande læringsmiljø er elevmedverknad positivt for utviklinga av sosiale relasjonar og motivasjon for læring på alle trinn i opplæringa. I arbeidet med faga er elevmedverknad med på å gjere elevane meir medvitne om eigne læringsprosessar, og det gir større innverknad på eiga læring.

God læring

*Læringsmiljøer som fremmer læring, preges av at: – elevene engasjeres aktivt i egen læring og forstår egne læringsprosesser, – elevene deltar i kommunikasjon og samarbeid, – elevene får utvikle dybdeforståelse og får hjelp til å forstå sammenhenger, – elevene får utfordringer som gjør at de strekker seg, – undervisningen er tilpasset elevenes ulike forkunnskaper og erfaringer, – elevene møter tydelige forventninger til hva de skal lære, og får tilbakemeldinger og råd om videre læring.....
(NOU 2015:8)*

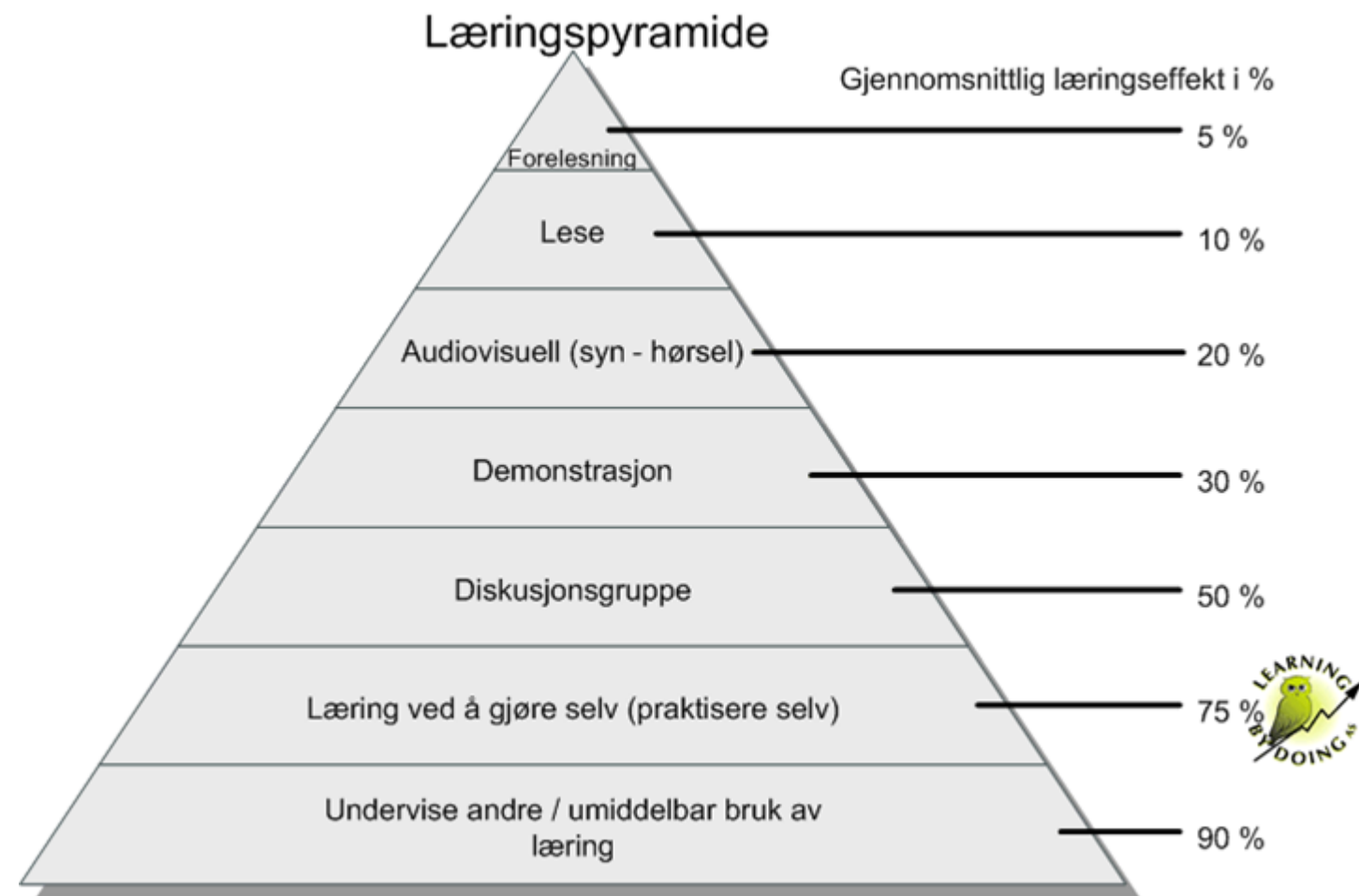
Kompetanse

Kompetanse er å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning

(Meld.St. 28, s.28)

= et bredt kompetansebegrep som involverer både kognitive og praktiske ferdigheter og sosial og emosjonell læring og utvikling

Læringspyramiden

Fagfornyelsen 2020

- Dybdelæring
- Fokus på å *gjøre*

Forskning og funn

- Pedagogisk entreprenørskap i læringsoppgaver (Hansen og Snoen, 2016)
- Masterarbeid (Follestad, 2008)

Spørsmål til salen

Jeg tror PBL kan være en aktuell arbeidsform i Fagfornyelsen 2020

JA

NEI

VET IKKE

Kilder

Follestad, A (2008). *Læringsformer som fremmer læring gjennom sosialt samspill*. Masteroppgave, HiAk

Haaland G, Nilsen S.(2013) *Læring gjennom praksis*. Pedlex

Hansen, M., & Snoen, E. (2016). *Pedagogisk entreprenørskap i læringsoppgaver*. *Skandinavisk Tidsskrift for Yrker Og Profesjoner I Utvikling*, 1. <https://doi.org/10.7577/sjvd.1849>

Lyngsnes og Rismark (2014). *Didaktisk arbeid*. Gyldendal Akademiske

Pettersen, Roar (2017) *Problembasert læring for studenter og lærere: introduksjon til PBL og studentaktive læringsformer*. Universitetsforlaget

NOU 2015:8, *Framtidens skole, fornyelse av fag og kompetanser*

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/prinsipper-for-opplaringen2/>

OSLOMET

VEDLEGG

Eksempel case - Immobilitetskomplikasjoner

Petra Nordnes er en kvinne på 88 år. Hun er pasient på Soltoppen sykehjem hvor hun har bodd i 1 år. Petra måtte flytte hjemmefra da hun ikke lengre hadde tilstrekkelig egenomsorg. Petra er enke, men har 4 døtre og 6 barnebarn. Alle bor i nærheten, og besøker henne ofte. Petra har hele livet vært en aktiv kirkegjenger.

Nå er Petra sengeliggende pga kraftig influensa. Hun har ligget i snart en uke. Feberen har gitt seg, men hun er svært slapp. Appetitten er dårlig, og hun har drukket svært lite. Hun har ikke hatt avføring på flere dager nå, og kjenner seg kvalm og har mangel på matlyst. De som hjalp henne med morgenstellet sa at hun var blitt rød på halebenet, og de mistenkte at det var decubitus. Petra skjønnte ikke helt hva de snakket om. Hun er kjempeslapp og skjønner ikke hvordan hun skal klare å komme seg på beina igjen. Som kommende helsefagarbeider har du ansvaret for Petra på denne dagvakt.

Eksempel case KOLS

Sykepleie til pasient med KOLS som bor i egen bolig

Clarence Jackson er 69 år. Hun har hatt diagnosen KOLS i 10 år og er nå mye hemmet av sin sykdom. Tidligere har hun vært storrøyker. Fortsatt røyker hun 2-3 sigaretter daglig. Clarence kommer opprinnelig fra USA, men flyttet til Norge fordi hennes eneste datter, Nancy bor her. Clarence har nå langtidsplass på Soltoppen helsehus. Clarence snakker bare engelsk.

Clarence er kortpustet og har vanskeligheter med å puste. Hun hoster opp gulgrønt ekspektorat og er cyanotisk på lepper og på fingre. Når hun puster høres pipende og hvesende lyder. Allmenntilstanden er nedsatt og hun er mye trøtt og slapp. Dette gjør at hun har problemer med personlig hygiene, på og avkledning. Appetitten har også vært dårlig den siste tiden og hun har ikke fått i seg tilstrekkelig næring. Hun ønsker seg oksygenbehandling. Hun bruker pariapparat og administrerer dette selv.

Du jobber som helsefagarbeider på Soltoppen helsehus og har ansvar for Turid denne dagvakt. Du kjenner at du er usikker på hvordan du skal ivareta egen hygiene for å hindre smittespredning til andre pasienter. Hennes datter Nancy kommer på besøk denne dagen.